

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

КУЛЬТУРА ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

для студентів факультету прикладної математики та інформатики
спеціальність – 014.09 Середня освіта (Інформатика)

Львів 2023

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни «Культура педагогічної взаємодії» полягає у: підготовці студентів – майбутніх учителів до ефективної взаємодії з учнями, колегами, батьками у процесі професійно-педагогічної діяльності; формуванні розуміння стратегічного підходу у комунікаційній діяльності, окресленні цінностей, інтересів та контекстів у стосунку до педагогічної взаємодії.

Основні завдання дисципліни: сприяти засвоєнню студентами змісту поняття «культура», суспільного значення культури як феномену; сформувати готовність майбутніх фахівців до організації взаємодії в освітнього процесі з суб'єктами навчання; сприяти здобуттю знань, розвитку вмінь і навичок для конструктивної взаємодії у майбутній професійно-педагогічній діяльності.

Мета кожного заняття – реальне співробітництво і взаємодія викладачів зі студентами, досягнення комунікативності, включення кожного студента у навчальний процес. Проведення семінарських занять передбачає самостійну підготовку студентів й обговорення у групах творчих робіт, проєктів, розроблення та презентацію пошукових завдань.

Інформація щодо оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінювання навчальних досягнень студентів упродовж семестру здійснюються на основі рейтингової системи за шкалою від 0 до 100 балів. Підсумковий семестровий контроль у формі екзамену передбачає виставлення підсумкової оцінки з дисципліни «Культура педагогічної взаємодії» на основі набраних балів за модулями (поточна навчальна діяльність, самостійні роботи, модульне тестування, есе).

Передбачено такі види оцінювання навчальної діяльності студентів:

- ✔ *поточний контроль* навчально-пізнавальної діяльності на семінарських заняттях (доповідь, повідомлення, участь у дискусіях тощо), максимально – 20 балів;
- ✔ *самостійна робота студента* (есе) – максимально – 10 балів;
- ✔ *підсумковий контроль* – модульне тестування після завершення змістового модуля – 20 балів.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття № 1

Тема: Педагогічна культура вчителя: сутність та складові

1. Сутність і структура педагогічної культури.
2. Загальна і професійна культура. Основні компоненти педагогічної культури вчителя.
3. Рівні сформованості професійно-педагогічної культури вчителя.

Ключові слова: культура, педагогічна культура, компоненти педагогічної культури, культура взаємодії.

📖 Завдання для самостійного пошуку. 1. Роль культури для розвитку суспільства та життя людини. 2. Скласти схему професійно-педагогічної культури вчителя. Опишіть її компоненти. 3. Створити мультимедійну презентацію «Я культурна людина».

📌 Підготувати доповідь на тему: «Взаємозв'язок традицій і новаторства у розвитку культури».

Семінарське заняття № 2

Тема: Особливості педагогічної взаємодії сучасного вчителя

1. Особистісно орієнтована парадигма сучасної освіти та педагогічна професія.
2. Ціннісні орієнтації вчителя. Етична, моральна культура педагогічної взаємодії.
3. Комплекс “soft skills” як важливий чинник успішної взаємодії.

Ключові слова: вчитель, особистість учителя, особистісно орієнтована освіта, “soft skills”.

🗣️ Дискусійне питання. 1. «Дітей слід вчити легко і радісно, щоб напій науки проковтнути без побоїв, без крику, без огиди, словом, привітно і приємно» (Я. А. Коменський).

2. Комплекс “soft skills”: вимоги до кандидата (доповідь).

Семінарське заняття № 3-4

Тема: Педагогічне спілкування як взаємодія

1. Спілкування як важлива складова педагогічної взаємодії.
2. Структура педагогічного спілкування, його роль та значення у процесі конструктивної взаємодії.
3. Стили та моделі педагогічного спілкування.
4. Етапи спілкування педагога з учнями.

Ключові слова: педагогічна взаємодія, спілкування, структура, стилі спілкування.

- 📖 1. «Комунікативна атака» її характеристика. Приклади.
- 📖 Завдання для «презентації». Вчитель і моделі спілкування.
- ❓ Особистісно орієнтоване середовище сучасної школи. Яке воно?

Семінарське заняття № 5-6

Тема: Технології організації педагогічної взаємодії

1. Педагогічна професія та майстерність педагогічної взаємодії.
2. Професійно-особистісні якості вчителя та їх роль у педагогічній взаємодії.
3. Артистизм сучасного вчителя та його функції.
4. Професійна етика і такт вчителя.
5. Мовленнєві моделі взаємодії «учитель – учень», «учитель – батьки учнів», «учитель – колеги» і т. п.

Ключові слова: майстерність, педагогічна професія, особистісні якості, артистизм, професійна етика, культура мови.

📖 Довести ефективність використання різних стратегій взаємодії у комунікативних ситуаціях.

📖 Скласти «власні» правила спілкування вчителя з учнями, батьками учнів, колегами, керівниками освітнього закладу. Результати представити у вигляді презентації.

Семінарське заняття № 7-8

Тема: Взаємодія школи і сім'ї як важлива складова формування особистості учня

1. Суспільне і сімейне виховання, їх взаємодія.
2. Роль вчителя у процесі взаємодії з батьками.
3. Сутність і структура педагогічної культури батьків.
4. Продуктивна педагогічна взаємодія у тріаді: вчитель, учень, батьки.

Ключові слова: виховання, педагогічна культура батьків, форми роботи.

📖 Виступ-дискусія. Типові помилки батьків у вихованні дітей. Приклади.

📖 Нетрадиційні форми взаємодії вчителя з батьками.

Семінарське заняття № 9

Тема: Конфлікти у взаємодії вчителів та учнів

1. Конфлікти у процесі педагогічної взаємодії: джерела та причини.
2. Класифікація конфліктів. Поведінка вчителя у конфліктній ситуації.
3. Методи врегулювання конфліктів, навички запобігання ескалації та розв'язання конфліктів.

Ключові слова: конфлікт, класифікація конфліктів, конфліктні ситуації.

□ З якими причинами конфліктів у процесі навчання Ви стикаєтеся найчастіше? Пояснити, як можна запобігти їх виникненню.

● Проаналізувати на конкретних прикладах, як поведуть себе у конфліктних ситуаціях вчителі з різним стилем мислення. Сформулювати власну стратегію поведінки у можливій взаємодії з ними.

Семінарське заняття № 10

Тема: ІКТ у педагогічній взаємодії. Комунікативний тренінг

1. Інформаційна культура педагога.
2. Техніки ефективної взаємодії.
3. Тренінг із формування комунікативної компетентності.

Ключові слова: інформаційна культура, техніки взаємодії, тренінг.

📖 Робота у мікрогрупах. Презентація «Вчительське портфоліо».

● За умов цифрового суспільства, розширення можливостей самостійного отримання інформації, роль учителя у взаємодії з учнями знижується чи зростає? Навести аргументи.

Завдання тренінгу:

- розширення можливостей встановлення контакту у різних ситуаціях спілкування;
- відпрацьовування навичок розуміння інших людей, себе, а також взаємин між людьми;
- опанування навичок ефективного слухання;
- активізація процесу самопізнання та самоактуалізації;
- розширення діапазону творчих здібностей.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Скласти умовну ідеальну модель мовлення вчителя (звертання до учнів, запитання залежно від ситуацій, відповіді на можливі питання тощо).
2. Написати програму педагогічної взаємодії до Вашого першого уроку в закладі загальної середньої освіти.
3. Пригадати будь-яку конфліктну ситуацію у системі «учитель – учень» («викладач – студент») і проаналізувати її. Обґрунтувати отримані результати.
4. Написати есе на тему: «Лист майбутньому учневі».*

Критерії оцінювання самостійної роботи

10 балів – тема відповідає поставленій меті, розкрита послідовно, глибоко та логічно. Підбір джерельної бази, критичний аналіз суті та змісту науково-

педагогічної літератури. Виклад фактів, ідей, результатів дослідження структурно та в логічній послідовності; зроблено аргументовані висновки;
 9–7 бали – тема розкрита недостатньо повно, допущено окремі неточності; подано частково результати дослідження; здійснено аналіз літератури; зроблено висновки;
 6–5 – тема розкрита неповно, допущено окремі неточності, частково подано аналіз наукової літератури; зроблено власні висновки;
 4–3 – тема розкрита частково, допущено окремі неточності, зроблено власні висновки;
 1–2 бали – тема розкрита поверхово, відсутні власні висновки.

Політика виставлення балів

Враховуються усі бали, одержані студентом під час роботи на семінарських заняттях, проміжного модульного контролю (тестування), виконання завдань самостійної роботи. При цьому враховується активність студента під час заняття; самостійність, креативність, власне бачення проблеми й окреслення шляхів її розв’язання, своєчасне виконання завдань та їх якість.

Дотримання норм ***академічної доброчесності*** забезпечується заборонаю плагіату та списування. Очікується, що роботи студента вирізнятиметься оригінальністю, власними міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикавання, списування, часткове чи повне запозичення матеріалу з робіт інших студентів є проявом академічної недоброчесності. Виявлення зазначених ознак у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.

Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1 (поточне робота, тестування, самостійна робота)			Іспит	Сума
Зм. модуль1 Т1 – Т12			50	100
50				
ПР	СР	МТ		
20	10	20		

☞ T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів, ПР – поточна робота, СР – самостійна робота, МТ – модульне тестування

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Визначення	За національною шкалою	
			Екзаменаційна оцінка, оцінка з диференційованого заліку	Залік
90 – 100	A	Відмінно	Відмінно	Зараховано
81 – 89	B	Дуже добре	Добре	
71 – 80	C	Добре		
61 – 70	D	Задовільно	Задовільно	
51 – 60	E	Достатньо		

10. Рекомендована література

Основна

1. Андрощук І. В. Педагогічна взаємодія у професійній діяльності : навч. посіб. Хмельницький, 2017.
2. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. Київ, 2006.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ, 1997.
4. Лутаєва Т. В., Кайдалова Л. Г. Педагогічна культура : навч. посіб. Харків, 2013.
5. Педагогічна майстерність: підручник / за ред. І. А. Зязюна. Київ, 2004.
6. Якса Н. В. Міжкультурна взаємодія суб'єктів освітнього процесу : навч. посіб. Житомир, 2007.

Додаткова

7. Біляковська О. Система забезпечення якості професійної підготовки майбутніх учителів у Республіці Польща та в Україні: порівняльний аналіз : монографія. Львів, 2020.
8. Джонсон Девід В. Соціальна психологія: тренінг міжособистісного спілкування / пер. з англ. В. Хомика. Київ, 2003.
9. Прокопович Л. В. Культура спілкування в українських народних прислів'ях : навч. посіб. Одеса, 2018.
10. Синиця І. О. Педагогічний такт і майстерність вчителя. Київ, 1981.
11. Сухомлинський В. О. Вибр. Твори : в 5 т. Київ, 1980.
12. Хупавцева Н. Теоретико-методологічні основи фасилітативної взаємодії в педагогічному процесі закладів середньої освіти : монографія. Київ, 2020.
13. Щербань П. М. Прикладна педагогіка : навч.-метод. посібн. Київ, 2002.

Інтернет-джерела

14. Закон України «Про освіту» від 16.07.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
15. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

16. Наказ Міністерства освіти і науки України № 776 від 16.07.2018 року «Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-konceptsiyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

*Навчально-методичні матеріали
до проведення семінарських занять
з дисципліни «Культура педагогічної взаємодії»
уклала проф. Біляковська О. О.*